

TEISĖS AKTO PROJEKTO DALYKINIO VERTINIMO PAŽYMA

2022-07-26 Nr. NV-2153

VYRIAUSYBĖS NUTARIMO PROJEKTAS Nr.: TAP-22-1099(2) TAIS-22-5383(3)		DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMO „DĖL MOKSLINIŲ TYRIMŲ IR EKSPERIMENTINĖS PLĖTROS IR INOVACIJŲ (SUMANIOSIOS SPECIALIZACIJOS) PRIORITETŲ ĮGYVENDINIMO KONCEPCIJOS PATVIRTINIMO“ PROJEKTO		
		Rengėjas	Svarstyta	Siūloma
Įstatymo įgyvendinamasis teisės aktas	☒ Ne	Ekonomikos ir inovacijų ministerija	Nesvarstyta	Svarstyti ☒ TAP

SPRENDIMO ESMĖ

Numatomas Konceptcijos įgyvendinimo laikotarpis – 2022–2030 metai.

2021–2027 m. laikotarpiui siūlomi 3 MTEPI prioritetai: *Sveikatos technologijos ir biotechnologijos, Nauji gamybos procesai, medžiagos ir technologijos bei Informacinės ir ryšių technologijos*.

MTEPI prioritetas	Prioriteto tematika
Sveikatos technologijos ir biotechnologijos	1. Molekulinės technologijos medicinai ir biofarmacijai. 2. Pažangios taikomosios technologijos asmens ir visuomenės sveikatai. 3. Pažangi medicinos inžinerija ankstyvai diagnostikai ir gydymui. 4. Saugus maistas ir tvarūs biologiniai ištekliai.
Nauji gamybos procesai, medžiagos ir technologijos	1. Fotonika ir lazerinės technologijos. 2. Pažangiosios medžiagos ir konstrukcijos. 3. Lanksčios produktų kūrimo, gamybos ir procesų valdymo, dizaino technologijos. 4. Energijos vartojimo efektyvumas, išmanumas. 5. Atsinaujinantys energijos ištekliai.
Informacinės ir ryšių technologijos	1. Dirbtinis intelektas, didieji ir paskirstytieji duomenys, įvairiarūšė analizė, apdorojimas ir diegimas. 2. Daiktų internetas. 3. Kibernetinis saugumas. 4. Finansinės technologijos ir blokų grandinės. 5. Audiovizualinių medijų technologijos ir socialinės inovacijos. 6. Išmanios transporto sistemos.

Šie trys 2021–2027 m. laikotarpio nacionaliniai MTEPI prioritetai ir jų tematikos buvo patvirtinti 2020 m. birželio 11 d. MTEP ir inovacijų raidos prioritetų įgyvendinimo Koordinavimo grupės, kuri yra patariamasis sumaniosios specializacijos koordinavimo organas, posėdyje. Posėdyje Koordinavimo grupei buvo pateikti 2 scenarijai:

Pirmasis scenarijus – nacionalinių ir Vidurio ir Vakarų Lietuvos regiono prioritetų scenarijus: svarbus regioniškumo dėmuo, prioritetai skirstomi į dvi grupes – Vidurio ir Vakarų Lietuvos regionui priskiriamus ir nacionalinius (apima tiek Vidurio ir Vakarų Lietuvos regioną, tiek Sotinės regioną). Jei daugiau nei 60 proc. prioriteto įmonių, įgyvendinusių sumaniosios specializacijos projektus, yra įsikūrusios Vilniaus apskrityje, toks prioritetas su visomis jo tematikomis laikomas nacionaliniu, t. y. apimantis Sotinės ir Vidurio ir Vakarų Lietuvos regionus (šiuo atveju: Sveikata, Gamyba, IRT). Tik Vidurio ir Vakarų regionui skirti prioritetai būtų Maistas, Energetika (Visuomenė ir Transportas integruoti į IRT bei Gamybą).

Antrasis scenarijus – „stiprių“ prioritetų ir tematikų scenarijus. Šiuo atveju remiantis prioritetų ir tematikų vertinimu, gautais įverčiais būtų atsisakoma „silpnų“ tematikų, o likusios („stiprios“ ir naujos, t.y. 2019 m. pridėtosios) būtų grupuojamos į tris stiprius prioritetus (Sveikatos technologijos ir biotechnologijos, Nauji gamybos procesai, Informacinės ir ryšių technologijos).

Koordinavimo grupė pasirinko 2 scenarijų – „stiprių“ prioritetų ir tematikų scenarijų, besiremiantį „silpnų“

TEISĖS AKTO PROJEKTO DALYKINIO VERTINIMO PAŽYMA

tematikų atsisakymo principu, 2021-2027 m. periode Lietuvos sumanią specializaciją sudarant 3 prioritetams (*Sveikatos technologijos ir biotechnologijos, Nauji gamybos procesai, Informacinės ir ryšių technologijos*). Tematikų pavadinimai gali būti tikslinami, prioritetų pavadinimai – keičiami atsižvelgiant į tematikų grupavimą.

MTEPI prioritetų skaičiaus mažinimas užfiksuotas Aštuonioliktosios Vyriausybės programoje. Teikiama Konceptija įgyvendina Aštuonioliktosios Vyriausybės programos prioritetinio projekto „Veržli inovacijų ekosistema“ 129.3 punktą *„Išgryninti sumanios specializacijos prioritetus. Siekdami Lietuvos ekonomikos pertvarkos, užtikrinsime tikslingą ir koncentruotą pagalbą sumaniosios specializacijos ūkio sritims, prieš tai susiaurindami jų prioritetų skaičių. Atrinktiems ūkio sektoriams taikysime specialias sektorių vystymo ir finansavimo programas, apimančias sektoriaus vystymo strategiją, specializuotas finansines priemones, sektoriui pritaikytą teisinį reguliavimą, tyrėjų rengimo programas ir kitus sektoriaus vystymuisi aktualius klausimus.“*

Teikiama tvirtinimui Konceptija yra 2014–2020 m. Sumaniosios specializacijos programos, patvirtintos Vyriausybės 2014 m. balandžio 30 d. nutarimu Nr. 411 „Dėl Prioritetinių mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros ir inovacijų raidos (sumanios specializacijos) prioritetų įgyvendinimo programos patvirtinimo“ (toliau – S3 programa), tęsinys. Rengiant 2021–2027 m. laikotarpio sumaniosios specializacijos MTEPI prioritetų apimties scenarijus buvo pasiremta naujausiais stebėsenos duomenimis pagal 2019 m. kasmetinę stebėsenos ataskaitą ir, įvertinus esamus ir potencialius šalies ūkio konkurencinius pranašumus, išanalizavus šalies mokslo ir verslo potencialą, verslo imlumą žinioms, galimybes įsitraukti į pasaulines vertės grandines, galimybes prisidėti prie šalies ekonomikos stiprinimo, buvo pasiūlyta atlikti korekcijas vertinant MTEPI prioritetų ir jų tematikų potencialą. **Prioritetinių sričių gryninimo procese dalyvavo visos suinteresuotosios šalys – mokslininkai, verslininkai, viešojo sektoriaus atstovai.**

Koncepcijoje išskirtiems 3 prioritetams būdingas itin didelis produktyvumas, aktyvumas, apyvarta:

- Prioriteto „*Sveikatos technologijos ir biotechnologijos*“ sektoriams būdingas pats didžiausias produktyvumas. Tai vienas aktyviausių prioritetų pagal įgyvendinamų projektų skaičių, skirtų investicijų ir pritrauktų privačių investicijų mastą pasižymintis didele prototipų, publikacijų, doktorantūros temų gausa;
- Prioriteto „*Nauji gamybos procesai, medžiagos ir technologijos*“ sektoriai yra didžiausi ir turi didelę įtaką Lietuvos BVP. Jie sudaro didžiausią dalį MTEPI prioritetus atitinkančių sektorių metinės apyvartos, be to, jiems būdingas didelis eksporto mastas;
- Prioriteto „*Informacinės ir ryšių technologijos*“ sektoriams būdinga produktyvi investicijų dalis ir didžiausias vienam darbuotojui tenkantis apyvartos prieaugis. Tai vienas produktyviausių prioritetų pagal įgyvendinamų projektų skaičių ir skirtų investicijų mastą, pasižymintis dideliu prototipų skaičiumi ir itin aukštais verslo įmonių MTEP pajėgumais, sukuriama tyrėjų darbo vietų skaičiumi.

Koncepcija užtikrins investavimo į sumaniosios specializacijos prioritetus tvarumą ir tęstinumą, taip pat tikslingą investicijų nukreipimą į rezultatyviausias bei didžiausią potencialą turinčias sritis. Tikimasi efektyvesnio, lyginant su 2014–2020 m. ES finansiniu periodu, sumaniosios specializacijos koordinavimo. Atsisakius dvigubo koordinavimo, ką nuolat kritikavo Europos Komisija, EIM tampa pagrindine institucija, atsakinga už Konceptijos rengimą, įgyvendinimą, stebėsenos procesų koordinavimą bei efektyvų visos sumaniosios specializacijos sistemos veikimą. Koordinavimo grupė, kaip siūloma projekte, kurios veiklą koordinuotų ŠMSM, išliktų kaip patariamasis sumaniosios specializacijos įgyvendinimo organas, kuris padėtų užtikrinti sklandų tarpinstitucinį bendradarbiavimą, įgyvendinant Konceptiją.

Stiprinant Konceptijos įgyvendinimo koordinavimo mechanizmą, ekspertiniame lygyje numatomas 3 prioritetų fasilitatorių, kurie bus atsakingi už MTEPI prioritetų plėtrą, pasitelkimas – EIM kartu su Inovacijų agentūra bus atsakingos už prioritetų fasilitatorių paskyrimą ir jų veiklos koordinavimą. Fasilitatoriai užtikrins VGPP, kuris bus vykdomas visą Konceptijos įgyvendinimo laikotarpį, organizavimą, remdamiesi VGPP metu gautomis išvalgomis teiks EIM rekomendacijas dėl konkrečių prioritetų poreikių bei koncepcijos įgyvendinimo tobulinimo. EIM bus atsakinga už visą 2022–2030 m. sumaniosios specializacijos įgyvendinimo nuolatinę stebėseną ir analizę. Stebėsenos tikslas – laiku ir tinkamai įvertinti sumaniosios specializacijos prioritetų įgyvendinimo pažangą, siekiant tobulinti sumaniosios specializacijos prioritetų priemonių formavimo ir jų inicijavimo, sprendimų priėmimo procesus, suteikti valstybės institucijoms ir įstaigoms, priimančioms sprendimus dėl sumaniosios specializacijos prioritetų įgyvendinimo, informaciją

TEISĖS AKTO PROJEKTO DALYKINIO VERTINIMO PAŽYMA

apie galimas sprendimų alternatyvas ir jų įgyvendinimo pasekmes.

Projekto įgyvendinimui planuojama skirti 748,20 mln. Eur ES investicijų. Taip pat su siūlomais tvirtinti 3 Sumanios specializacijos prioritetais susietas ir misijomis grįstų mokslo ir inovacijų programų įgyvendinimas – 3 misijoms numatytos lėšos (77,7 mln. Eur) Naujos kartos Lietuva (RRF) plane.

Projektas skelbtas Teisės aktų informacinėje sistemoje, buvo derinamas su ŠMSM, AM, EM, FM, KAM, KM, SADM, SM, SAM, VRM, ŽŪM, TM, ESFA, LMT, LMA, STRATA, MITA, CPVA, LPK, LVK, Lietuvos lazerių asociacijai, Lietuvos biotechnologijų asociacijai, asociacijai INFOBALT, Lietuvos universitetų rektorių konferencijai.

Derinimo pažymoje pateikiamos LMT, FM, KAM, Visorių informacinių technologijų parko, Vytauto Didžiojo universiteto, Lietuvos universitetų rektorių konferencijos, Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės pastabos, į kurias nebuvo atsižvelgta arba buvo atsižvelgta iš dalies.

PASTABOS, PASIŪLYMAI

Esminės pastabos:

1. Konceptijoje numatyta, kad EIM yra pagrindinė institucija, atsakinga už sumaniąją specializaciją, Konceptijos įgyvendinimo organizavimą ir koordinavimą. Tačiau Koordinavimo grupė, kuri bus patariamasis sumaniosios specializacijos įgyvendinimo instrumentas, padedantis užtikrinti ir tarpinstitucinį bendradarbiavimą šiuo klausimu, bus sudaroma Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos. Pastaroji ministerija pirmininkaus ir techniškai aptarnaus Koordinavimo grupę. Toks pasiskirstymas atrodo neracionalus ir neturintis konstruktyvių argumentų. Antra, iš veiklos organizavimo pusės, jis neprisidėtų prie efektyvaus proceso. Todėl siūlytume rengėjams pakartotinai įsivertinti Koordinavimo grupės „savininko“ klausimą iš šių dienų perspektyvos (nes susitarimas, kad Koordinavimo grupei nuolatos pirmininkaus Švietimo, mokslo ir sporto ministerija priimtas 2020 m.).
2. Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano veiksmo Nr. 5.1.12 numatyta iki 2022 m. II ketv. pabaigos: „Telkti išteklius į didžiausią mokslinių tyrimų, eksperimentinės plėtros ir inovacijų (MTEPI) potencialą turinčias sritis – atnaujinti Sumanios specializacijos koncepciją ir nustatyti sumanios specializacijos prioritetus (iki 2021 m. IV ketv.), jų koordinavimo modelį ir **įgyvendinimo stebėsenos sistemą**“. Tuo tarpu tvirtinant Konceptiją siūloma, kad EIM Mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros ir inovacijų (sumaniosios specializacijos) įgyvendinimo stebėsenos ir vertinimo tvarkos aprašą patvirtins per 6 mėnesius nuo šio nutarimo įsigaliojimo. Manome, kad terminas per ilgas ir siūlome jį trumpinti, nes stebėsenos tvarkos aprašas yra stebėsenos sistemos dalis ir tiesiogiai susijęs su paminėto veiksmo pilnu įgyvendinimu.
3. Konceptijos III skyrius „Sumaniosios specializacijos tikslai, uždaviniai ir taikymo kryptys“ turėtų būti pakartotinai įvertintas suderinamumo su strateginio valdymo sistema aspektu. Remiantis pateikta informacija, sumanioji specializacija turi savo atskirą tikslą ir uždavinius. Svarstyтина, ar taip gali būti, nes ilgalaikiai valstybės tikslai ir uždaviniai, kurių turėtų siekti ir prie kurių įgyvendinimo turėtų prisidėti sumaniosios specializacijos prioritetai, yra nustatyti Nacionaliniame pažangos plane. Kitų (naujų) tikslų neturėtų būti. Galima kalbėti apie taikymo kryptis, kurios atspindėtų, kuriomis kryptimis bus prisidedama prie tikslų ir uždavinių įgyvendinimo. 1 lentelėje pateikiamas veiklų lygmuo savo formulavimo principu, tad ir detalumu, niekuo nesiskiria nuo uždavinių lygmens. Bendra logika suponuotų, kad veiklos turėtų detalizuoti uždavinius.
4. Atkreipiame dėmesį, kad kitų institucijų ir įstaigų informacijos teikimas EIM apie sumaniosios specializacijos prioritetų įgyvendinimą turi būti suderintas su strateginio valdymo sistemoje numatytais atsiskaitymo procesais ir terminais, neturi institucijoms sukelti papildomos ir nepagrįstos administracinės naštos. Todėl siūlytume tiek nutarimo 2.3 papunktį, tiek kitus susijusius Konceptijos punktus papildyti, aiškiai įvardijant, kad informacija teikiama naudojantis esamomis (nustatytomis) priemonėmis, nekuriant naujų atsiskaitymo procesų ir pan.

Kitos pastabos:

5. Ar vis dar tikslinga minėti, kad koncepcija parengta vadovaujantis ir 2020 metų nacionaline reformų darbotvarke, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. gegužės 13 d. nutarimu Nr. 498 „Dėl 2020 metų nacionalinės reformų darbotvarkės patvirtinimo“. Kaip žinia, nacionalinė reformų darbotvarkė – tai kasmetinis pratimas, tad kyla klausimas, kodėl specifiskai referuojama į 2020 metų darbotvarkę?
6. Konceptijos 20, 21 punktuose pateikiami senoki (2018 metų) statistiniai duomenys apie absolventų įsidarbinamumą. Tikslinga būtų juos atnaujinti naujesniais duomenimis.

TEISĖS AKTO PROJEKTO DALYKINIO VERTINIMO PAŽYMA

7. Konceptijos 40–43 punktuose pateikiama informacija neturėtų būti Vyriausybės tvirtinamo teisės akto objektas. Ši informacija labiau tinka teikimui.
8. Atkreiptinas dėmesys, kad 2 lentelėje įvardytos MTEPI prioritetų tematikos atitinkamai dar kartą kartojamos 45.1–45.4, 46.1–46.5, 47.1–47.6 papunkčiuose. Manytina, kad toks kartojimas netikslingas ir siūlytume pasirinkti vieną būdą, kaip šias tematikas įvardyti.
9. Tikslintinas Konceptijos 52 punktas, taip 6 paveikslas, 63–64 punktai, nes MTI taryba, vadovaudamasi Technologijų ir inovacijų įstatymu, pritaria ne Konceptijos projektui, bet pasiūlymams dėl sumaniosios specializacijos prioritetų.
10. 58.6 papunktyje siūlome atsisakyti žodžio *politinių* („konsultuoja ~~politinių~~ sprendimų priėmėjus dėl <...>“).
11. Konceptijoje turėtų būti nurodoma, kada planuojama atlikti tarpinį pažangos vertinimą ir galutinį poveikio vertinimą.
12. Konceptijos 1 priede pateikiamas rodiklių ir jų reikšmių sąrašas, tačiau iš viso Konceptijos teksto sunku vienareikšmiškai suprasti, kad tai yra Nacionalinio pažangos plano (NPP) rodikliai. Todėl siūlytina 1 priedą papildyti atitinkamu požymiu su informacija, ar tai yra NPP ar atitinkamos nacionalinės plėtros programos rodiklis. Šiame kontekste pažymėtina ir tai, kad redakciniu požiūriu tikslintinas ir Konceptijos 4 punktas, kuriame teigiama, kad Konceptija atitinka atitinkamus NPP tikslus ir uždavinius. Manytina, kad Konceptija turi ne atitikti, bet ja turi būti siekiama įgyvendinti šiuos NPP tikslus ir uždavinius.

TEISINIS VERTINIMAS – TEISĖS GRUPĖS PASTABOS

Pasirenkama

- ☐ Esminės
- ☒ Vertinamojo / tikslinamojo pobūdžio
- ☐ Redakcinio pobūdžio ir (ar) teisės technikos
- ☐ Pastabų nėra

PAŽYMĄ PARENGĖ

Daiva Žaromskytė-Rastenė

Strateginio valdymo grupė, grupės vadovė